

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen taksa ja valvonnan maksullisuus 2014

Kartoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen taksoista

- Kesäkuussa 2014 kerätty kuntien ys-viranomaisen taksoja vertailuun, yht. 165 kpl
- Tavoitteena selvittää taksojen nykytaso
  - » Myös tausta – maksujen perusteet ja omakustannusarvon (OKA) laskeminen (kysytty erikseen esimerkkejä kunnista, n. 20 vastausta)
  - » Pohjana ympäristönsuojeluyksikön kokonaiskustannukset / viranhaltijan tuntipalkka
  - » Tuoreet laskelmat / vanha laskelma ja %-korotukset taksoa uusittaessa
- Taksoista 53 % uusittu 2013-2014, 3 % oli edelleen alkuperäisiä
- Edellinen kartoitus tehty 2005, laitoskohtaiset maksut nousseet keskimäärin n. 50 %
- Maksujen tasossa suuria eroja kuntien välillä, myös viime vuosina uusituissa

Kartoituksesta

- Moni taksoista perustuu rakenteeltaan melko tarkasti Kuntaliiton vanhaan ohjeeseen. Osaa päivitetty/toimintoja yksilöity enemmän
- Maksujen perusteina YSL, Vesilaki, Merenkulun YSL, JL
- Uusi taksamalli
  - » Muutokset laitosluetteloon uuden YSL myötä
  - » Valvonnan maksullisuus
  - » Kustannusvastaavuus / OKA laskeminen – todelliset kustannukset tietoon

Kuntien lupa- ja valvontaviranomaisia

	Rakennus- valvonta	Ympäristön- suojaus	Ympäristö- terveys
Henkilöstö (arvio)	930	800	900
Toimintamenot 2012	82 M€	70 M€	91 M€
Nettomenot kunnille (2012)	14 M€	47 M€	76 M€

Ympäristönsuojeluviranomaisen taksa

- YSL, 205 §: Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun:
  - 1) tämän lain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
  - 2) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;
  - 3) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi.
- Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.
- Valtion maksuperustelakia ei sovelleta
  - » Voidaan periä omakustannushintaa alempia maksuja

Ympäristönsuojelun maksuja

- Ympäristönsuojelulaki (205 §)
  - » Ympäristöluvan, ilmoituksen tai käsittelystä
  - » Määräaikaistarkastuksista, hallintopakon valvonnasta
  - » Maksujen tulee vastata enintään kokonaiskustannuksia, mikroyrityksille ja kotitalouksille alennus
  - » Maksujen perusteet kunnan taksassa
- Merenkulun ympäristönsuojelulaki (13 luku, 1§)
  - » Huvivenesataman jätehuoltosuunnitelman hyväksyminen
  - » Lisäksi kunnalle tämän lain mukaan kuuluvista viranomaistehtävistä voidaan periä maksu, jonka perusteiden on soveltuvin osin vastattava valtion maksuperustelakia. Kunnalle perittävän maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.
- Jätelaki (144 §)
  - » Rekisteri-ilmoitukset
  - » Poikkeamispäätökset jätehuoltomääräyksistä
  - » Tämän lain mukaisen asian käsittelystä kunnan viranomaisessa voidaan periä maksu, jonka perusteeseen sovelletaan valtion maksuperustelakia. Kunnalle perittävän maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

Vesiasioiden maksuja

- Vesilaki (18 luku, 12 §)
  - » Ojituksen päätösaasiat
  - » Tämän lain mukaisen asian käsittelystä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa voidaan periä maksu. Kunnan hyväksymän taksan mukaisesti. Sovelletaan soveltuvin osin valtion maksuperustelakia.
- Vesihuoltolaki
  - » Ei mahdollista periä maksua ympäristönsuojeluviranomaiselle

Maa-ainesten oton maksuja

- Maa-ainesten ottamissuunnitelman tarkastusmaksu
- Maa-ainesten ottamistoiminnan valvontamaksu
- Maksut muista viranomaistoimenpiteistä
  - » *MAL 23 § -> MRL 145 §:n nojalla luvan hakija tai toimenpiteen suorittaja on velvollinen suorittamaan maa-ainesten ottamissuunnitelman tarkastamisesta ja ottamistoiminnan valvonnasta sekä muista viranomaistehtävistä kannalle maksun, jonka perusteet määrätään kunnan hyväksymässä taksassa.*
    - *Maksu voidaan määrätä perittäväksi jo ennalta. Jos toimenpide jää kokonaan tai osittain suorittamatta, maksu on hakemuksesta perusteettomilta osin palautettava.*
    - *Jos tarkastus- tai valvontatehtävät johtuvat luvattomasta tai luvan vastaisesta rakentamisesta taikka siitä, että luvanhakija tai toimintaan velvollinen on laiminlyönyt hänelle kuuluvan tehtävän, maksu voidaan periä korotettuna ottaen huomioon suoritetuista toimista kunnalle aiheutuneet kulut.*
  - » Kuntaliiton suosituksen mukaan maksuilla tulisi kattaa 80-90 % maa-ainesten oton lupa- ja valvontaviranomaisten toiminnan kustannuksista.

Päivitetään seuraavaksi ohjeistuksia (mahdollinen oma ohjeensa lupien yhteismenettelyn maksuista)

Maksun määrittämisestä

- Selvitettävä palvelun järjestämis- tai tuotantokustannukset eli **OMAKUSTANNUSARVO** (OKA)
  - » Sisältää kaikki tuotteen valmistamisesta, markkinoinnista ja hallinnosta aiheutuvat kustannukset
- Lisätietoa OKAsta
  - » Kustannuslaskentaopas kunnille ja kuntayhtymille, Tero Tyni, Oiva Myllyntaus, Annika Suorto, Suomen Kuntaliitto, Helsinki 2012. (tilausnro 509138)
- Päätäjien tulee tietää palvelun järjestämisen todelliset kustannukset.
- Tarvittaessa maksuja voidaan keventää perustellusta syystä esim. 10-30 %. Alennusten perusteet tulisi määrätä taksassa. (Mikroyritysten maksujen kohtuullisuus)
- Maksun suuruus
  - » Keskimääräinen käsittelytunnin hinta X asian käsittelyyn käytetty keskimääräinen aika + keskimääräiset kuulemis- ja tiedotuskustannukset

Uusi YSL, muutokset taksan kannalta

- Ei suuria muutoksia, mutta toimintojen paikanvaihdoiset lupaluetteloissa ja sanamuotojen viilaukset katsottava huolella läpi
  - YSL:n liite 1 ja YSA 1-2 §
- Valvonnan etukäteissuunnittelu tulee pakolliseksi, valvonnasta saadaan ryhtyä perimään rajoitetusti maksuja. Mikroyritysten maksujen kohtuullisuus.
- **239 § Valvontasuunnitelmat ja valvontaohjelmat**
  - » Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava valvontasuunnitelma ja valvontaohjelma kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Valvontamaksut

Valvontaohjelma =

luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta tehty ohjelma. Valvontaohjelmassa on tiedot ohjelmakauden valvontakohteista ja valvontatoimista.

Mikroyritys=

- Henkilö tai yhteisö, jonka henkilöstömäärä ja talous ovat riittävän pieniä.
- Henkilöstömäärä: alle 10 työntekijä (kokoaikaisuus)

+ Jos em. edellytys OK, katsottava lisäksi taloudellinen edellytys:
- joko tase tai liikevaihto max. 2 milj. euroa (HUOM! toinen saa olla yli!)

Mikä on maksullista kunnassa (205 §)

1) Ohjelmapohjaiset

- Valvontaohjelmassa "nimetty"
- luvanvaraisen / rekisteröitävän toiminnan
- määräaikaistarkastus / muu valvontatoimenpide

2) Rikkomuspohjaiset

- Tarkastus hallintopakkomääräyksen (175,176 §) tai keskeytyksen (181 §) noudattamisen valvomiseksi

Mikroyrityksen maksuhelpotus

- Valvontamaksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne.
- Uusi homma: valvojan kysyttävä yritykseltä sen kokoa (valvoja ei pyydä papereita vaan lähtökohtaisesti uskoo TH:n ilmoitusta)
- YSL 206 § ja YSA 36 – 38 § tarkemmin

Valvontamaksut ja kustannusvastaavuus

- Kunta voi periä toiminnanharjoittajalta maksun valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista
- **Maksujen määrittely => kustannusvastaavuuden periaate**
- **Maksut voivat olla enintään suoritteiden tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruisia**
- Kustannusvastaavuus lasketaan tavallisesti budjetoitujen menojen perusteella
- Kokonaiskustannuksiin luetaan palvelun tuotantokustannukset ml. poistot, osuus hallinnon kustannuksista ja korko tuotantovälineisiin sidotulle pääomalle

Kunta on kuitenkin edelleen lainsäädännön perusteella velvollinen antamaan maksutonta neuvontaa ja ohjausta

Valvonnan kustannukset 1

- Maksun perusteena valvontahenkilöstön työtunnin hinta
  - » Lisätään kerrointa käyttäen muut henkilöstömenot ja tehtävään kohdistuvat muut toimintamenot, korot, poistot ja hallinnon osuus
  - » Kertoimen suuruus riippuu kunnan asianomaisen toiminnon kustannusrakenteesta => mitoitetaan siten, että määritellyt kustannukset vastaavat aiheuttamisperiaatetta
  - » Vaihtoehtoisesti maksun perusteena oleva työtunnin hinta voidaan laskea jakamalla budjetoidut tai edellisen vuoden tilinpäätöksen toimintamenot valvontahenkilöstön vuotuisella henkilötuntimäärällä
- Miten taksaan
  - » Muu YSL mukaisen asian käsittely €/h
  - » Erillinen hinta valvontatunnille/-päivälle/-käynnille?

Valvonnan kustannukset 2

- Ympäristöterveydenhuollossa valvontakohteelta laskutettavaan tarkastuskäyntiin sisältyvään aikaan lasketaan kuuluvaksi tarkastukseen valmistautuminen, tarkastuksen tekeminen ja tarkastuskertomuksen kirjoittaminen
- Maksussa voidaan ottaa huomioon yrityksen syrjäiseen sijaintiin liittyviä erityisiä rajoituksia

Maksullisuuden toteutuminen – tulevaisuus?

- Maksukertymää tulee pyrkiä lisäämään
  - » Maksutulojen kasvattaminen vaihtoehto/täydennys veronkorotuksille
  - » Rakennusvalvonnassa kustannukset katetaan parhaiten – tosin kuntakohtaisia eroja on - miten muut sektorit voisivat ottaa esimerkkiä?
- Maksutulojen tulisi olla ennakoitavissa, laskutuksen selkeää
  - » Kuntien rasitukset eli hallinnollinen taakka ja velvoitteet eivät saisi lisääntyä – edellyttääkö lisähenkilöstöä?
  - » Miten saadaan mahdollisimman yksikertaiseksi?
- Periaate, että kunta saa periä valvontamaksuja enintään valvonnasta aiheutuneiden kustannusten mukaisesti, voidaan todentaa siten, että valvontaviranomaisen keräämät maksut ja toimintatuotot eivät saa ylittää toimintamenoja

Jatko

- Kuntaliiton taksamallin uusiminen
- Kommentit, ideat, ajatukset
  - » jenni.kuja-aro@kuntaliitto.fi